

TEODOR IORDĂNESCU – UN PIONIER AL INDIANISMULUI ROMÂNESC

Teodor Iordănescu este unul dintre aceia a căror activitate este prea puțin cunoscută în România, în comparație cu meritele sale profesionale, recunoscute pe plan european, în perioada interbelică; și nu vorbim, aici, doar de publicul larg, ci și de aceia care emit anumite pretenții în domeniul „orientalismului românesc”, grăbindu-se a prezenta păreri și oferi informații, adeseori eronate, despre unul din pionierii de seamă ai indianismului autohton*. Este drept, că pentru a cunoaște un lucru, trebuie să mergi direct la surse, iar ca să ajungi la acestea e necesar, mai întâi, pe cale logică, firească, să le identifiți. Când am pornit lucrul la această carte, am știut că vom întâmpina greutăți foarte mari în detectarea datelor biobibliografice ale unor anumiți autori care s-au bucurat – deși au trecut în altă dimensiune – de aprecierea internațională a savanților recunoscuți ca fiind nume de primă mărime în domeniul indologiei. Teodor Iordănescu este unul dintre acele cazuri, în care aflarea de date personale constituie o reală aventură, căci în istoriografia de specialitate referirile succinte ce-i descriu activitatea sunt atât de zgârcite, încât arareori depășesc șapte-opt rânduri. Este păcat să nu i se acorde o mai mare atenție acestui lingvist apreciat în perioada interbelică la nivel european, mai ales pentru cunoștințele sale din domeniul lingvistic grec, latin și nu în cele din urmă, sanskrit. În anul 2001 apărea la Editura „Paralela 45”, în colecția *Sapientia*, o carte ce strângea câteva din materialele, textele scrise de Iordănescu în perioada antebelică. Ne așteptam, ca mini-culegerea de texte, purtând semnăturile lui Vasile Andru și Vlad Șovărel, să fie mai bine alcătuită, cel puțin în ceea ce privește prezentarea biografiei autorului, însă am constatat, o dată în plus, că lipsa informației și dorința de a arunca pe piață, înaintea altora, un nume de prestigiu al indianisticii noastre, duce și la erori impardonabile ce nu cadrează cu statutul cercetătorului real, acela care, după cum spunea Mircea Eliade, trebuie să epuizeze întreaga bibliografie, înainte de a-și expune un punct de vedere; și chiar și atunci când o face, să o facă păstrând o anumită îndoială, mai ales în cazul în care nu a reușit să dobândească sursa sau resursa lămuritoare pe care a căutat-o, uneori, poate, ani de zile. Așa se face, că și în cartea editată de Paralela

45, intitulată „*Fachirii indieni și doctrina lor*”, ce are drept titlu unul din cuprinzătoarele texte ale lui Iordănescu, se strecoară două grave erori de cronologie. În primul rând, se afirmă că Teodor Iordănescu s-a născut la 1870, ceea ce este fals; ne vom explica mai încolo și vom oferi datele corecte, pe baza declarației proprii scrise de Iordănescu în anul 1929, cât și pe actele oficiale ce privesc data nașterii savantului. Apoi, se susține că a fost directorul Liceului „Unirea” din Focșani, între anii 1913-1914, afirmație aparținând lui Vlad Șovărel. O simplă deplasare la actualul Colegiu Unirea, ne arată că Iordănescu a fost nouă ani director al acestei instituții de prestigiu, respectiv între anii 1907-1910 și apoi din 1913 până în anul 1919. O altă eroare, care nu mai este cronologică, de această dată, ține de modul în care a fost redactat numele lui Iordănescu, chiar pe coperta amintitei cărți, acolo unde l găsim tipărit astfel: „Theodor Iordănescu”, observându-se că „Theodor” a fost scris cu „Th”, ceea ce este greșit, pentru că actele văzute de noi arată că, atât savantul cât și cei care i-au întocmit diferite documente, menite a-i ilustra activitatea profesională de-a lungul timpului, îi scriu numele simplu, fără „h”. În fine, punând la punct lucrurile de la început, precizăm că cercetările noastre s-au consumat în cadrul *Arhivelor Statului – Filiala Focșani*, acolo unde am descoperit la numărul de inventar 545, fondul 480, în dosarul 420, acele date ce luminează foarte multe aspecte legate de viața lui Iordănescu, implicit de activitatea sa profesională. În declarația proprie, redactată în „*Statutul personal*” al *Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice* se află notat numele lui „Teodor Iordănescu”, cel născut în anul 1872 – deci nu în 1870! – luna februarie, ziua 12 în localitatea Alexandria, județul Teleorman. Ortodox și de naționalitate română, Teodor Iordănescu vede lumina zilei într-o familie de învățători, după cum el însuși scrie. Clasele primare le urmează în Alexandria, între anii 1881-1884, iar cele liceale sunt absolvite în cadrul seminarului „*Nifon Mitropolitul*” din București. Bacalaureatul, cu numărul 2718, îl susține în luna noiembrie a anului 1892, tot în capitală. Se înscrie apoi la Facultatea de Litere din București, pe care o absolvă în patru ani, cu lucrarea de licență nr. 1478, în anul 1897. Titlul lucrării de licență era „*Aristofan și comedia veche attică*”. La sfârșitul acestei facultăți se înscrie, în același an, 1897, când a susținut licența, la Facultatea de Drept din București, pe care o absolvă cu lucrarea de licență, având numărul 2263, în anul 1900. Titlul lucrării de licență este „*Despre recidivă*”. De remarcat, conform celor scrise de el însuși, este faptul, că în perioada studiilor a

* Fragment din cartea aflată în pregătire: *Pionieri, clasici și epigoni ai orientalismului în spațiul românesc*. Mai facem precizarea că Teodor Iordănescu a activat decenii bune la Focșani, în prima jumătate a secolului al XX-lea. Oferim informații inedite în acest sens în prezentul material.

funcționat din anul 1891 pe postul de copist la Căile Ferate Române (Serviciul mișcare) și apoi la „Serviciul medical”, din cadrul aceleiași direcțiuni a CFR, la Constanța. Din 1897 până în 1900 lucrează, pe post de contabil la „Direcțiunea Portului Constanța”, după cum singur menționează în CV-ul personal. Faptul reiese și din actele atașate la dosar, acte ce urmăresc traseul profesional al savantului. Tot din declarația personală aflăm următoarele, cu privire la studiile efectuate în Germania, confirmate de aceleași documente atașate la dosar, aflate sub egida „Ministerului Instrucțiunii Publice”: *“Deși aveam două titluri universitare, totuși dorința de cercetări mai întinse m-a făcut să plec în Germania unde am făcut diferite studii de gramatică comparată, limbi clasice și orientale sub direcțiunea celor mai renumiți profesori”*. Teodor lordănescu nu-i numește pe acei savanți care l-au ajutat în demersurile desăvârșirii lui științifice, profesionale, însă îi amintim noi; este vorba despre **Richard Pischel**, născut la Breslau în anul 1849 și decedat în India, la Madras, în 1908, profesor care a predat la Universitatea Halle și **R. Schmidt**. Teodor lordănescu absolvă *Seminarile de gramatică comparată și limbi orientale* (sanskrita și persana) în anul 1903, după o perioadă de doi ani de studii, din 1901 până în 1903, la Universitatea din Halle. Devine membru al *Societății orientaliste din Leipzig (Deutsche morgenländische Gesellschaft)* și al *Societății de Lingvistică din Paris*, al *Societății Latine din Paris* și al *Societății Filologice Române*. Publică articole și studii în diferite reviste, precum și lucrări ample, de lingvistică. Lucrările publicate, menționate de lordănescu însuși sunt: *„Antichități romane private”* (1912 vol. I și 1920, vol. al II-lea) *„Istoria literaturii latine”* (1915), *„Resturi de aoriste în limba latină”*, *„Clasicismul ca bază a învățământului (...)”*, *„Der Ursprung Der Daker”* (conferință susținută la Universitatea Halle). Articolele apărute în reviste și ziare sunt: *„Situațiunea evreilor în Imperiul Roman”* – în „Apărarea Națională”; *„Lupul în legendele noastre”* – în

„Tinerimea Română”; *„Elementele mitologice în descântecele române”* – în două apariții din publicația „Noua Revistă Română”; *„Studiul limbilor clasice și pedagogia modernă”* – trei studii în publicația „Epoca”, începând cu anul 1904; *„Originea jocului de păpuși”* și *„Un orientalist român”* în „Convorbiri literare”. Cinci articole privind limba și literatura sanscrită se regăsesc în aceeași revistă „Convorbiri literare” și articole *„de specialitate”*, în „Neamul românesc literar”. Se adaugă alte articole, din câte înțelegem din declarația personală a autorului, căci după sublinierea apariției articolelor de specialitate în „Neamul românesc literar”, urmează un „etc.”. Din anul 1904 pătrunde în corpul didactic românesc, la data de 9 iulie, după susținerea examenelor la limbile latină, germană și franceză. Funcționând decenii bune la Focșani, devine și membru al unor societăți culturale locale, precum: *„Cercul Corpului didactic din Putna”*, al cărui președinte a ajuns la un moment dat și al *„Cercului Literar și Științific”* ce activa în urbea de pe Milcov. Este invitat, în perioada interbelică, să susțină o comunicare științifică în cadrul *Congresului de Orientalistică*, de la Universitatea din Oxford, în anul 1928; tema comunicării, după cum singur precizează, este despre *„Rolul țiganilor în literatura populară”*. Îi mai apar peste 40 de articole în ziare precum „Curentul” și „Universul”, privind studiul limbilor clasice programate în „educațiunea școlară”. Este invitat la *Radio București* să conferențeze despre Horațiu la comemorarea acestuia, căci una dintre lucrările sale, realizate încă în Germania, se referea la poetul latin având titlul: *„Ciceronis Paradoxa et Horatii satiro”*. Este cunosător a cinci limbi străine: franceza, germana, engleza, italiana, greaca, iar din limbile clasice, a celei latine, sanskrite și persane. Pentru întreaga sa activitate, statul român îl va recompensa cu următoarele decorații și medalii: *„Coroana României”*, *„Steaua României în grad de Cavaler”*, Medalia jubiliară *„Avântul Țării”* și *„Răsplata Muncii”*.